

Міністерство освіти і науки України
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА

Навчально-науковий інститут бізнесу і менеджменту
Кафедра обліку та аудиту

СВИСТУН ОЛЕГ СЕРГІЙОВИЧ

Реферат
кваліфікаційної роботи на здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр»

ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ ТА НАПРЯМКИ ЇЇ
УДОСКОНАЛЕННЯ
(ЗА ДАНИМИ ПІДПРИЄМСТВА «XXX»)

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
(освітня програма «Облік і оподаткування»)

Науковий керівник:

доктор економічних наук, доцент

Рижикова Наталія Іванівна

Харків – 2020

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (БАКАЛАВРСЬКОЇ) РОБОТИ

Актуальність дослідження. На сьогодні кожен господарюючий суб'єкт, здійснюючи свою діяльність, має на меті отримати максимальний прибуток при мінімальних витратах. Тому, будь-який підприємець повинен вміло використовувати дані фінансової звітності, оскільки на їх основі можна ретельно розглянути й оцінити фінансовий стан підприємства та прийняти виважені управлінські рішення. Фінансова звітність також є необхідною для зовнішніх і внутрішніх користувачів, оскільки, забезпечує їх повною, правдивою та неупередженою інформацією про господарюючий суб'єкт.

Окрім того, фінансова звітність є досить ваговою не тільки для зовнішніх, але і для внутрішніх користувачів, керівництва та персоналу підприємства. За допомогою наведених даних у звітності, можливо зробити детальний аналіз показників фінансового майнового стану підприємства, його платоспроможності та рентабельності. Отже, виникає необхідність подальшого поглиблення досліджень, спрямованих на удосконалення практики складання і використання фінансової звітності та забезпечення адекватності її вимогам користувачів, що визначає актуальність нашого дослідження.

Розвиток теорії та практики фінансової звітності розкритий у роботах як зарубіжних так і вітчизняних вчених економістів, серед яких можна виділити таких вчених, як Ф.Ф. Бутинець, С.Ф. Голов, Н.В. Герасимчук, В.І. Єфименко, З.В. Задорожний, Я.Д. Крупка, В.С. Лень, Б.М. Литвин, В.М. Пархоменко, М.С. Пушкар, В.М. Костюченко, І.І. Сахарцева, В.В. Сопко, Н.М. Ткаченко, Л.В. Чижевська, М.Г. Чумаченко та інші. Наукові розробки зазначених фахівців стали основою для подальшого вивчення проблем та формування пропозицій щодо удосконалення бухгалтерської фінансової звітності підприємств.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є висвітлення теоретичних аспектів та розробка рекомендацій щодо

вдосконалення методики формування та подання фінансової звітності, аналізу та аудиту її показників на підприємствах.

Поставлена мета визначає зміст дослідження й обумовлює формулювання і вирішення таких **завдань** теоретичного та практичного характеру:

- визначити сутність та значення фінансової звітності в діяльності підприємства в сучасних умовах ринкової економіки;
- проаналізувати склад фінансової звітності, вимоги та принципи її складання;
- розглянути порядок складання та подання фінансової звітності;
- проаналізувати фінансово-економічний стан підприємства;
- вивчити організацію та методику складання основних форм фінансової звітності;
- здійснити огляд нормативно-правової бази з формування фінансової звітності в Україні;
- дослідити методику проведення аудиту фінансової звітності;
- визначити напрями вдосконалення методичних аспектів аудиту фінансової звітності підприємства;
- розробити рекомендації з вдосконалення організації складання та подання фінансової звітності.

Об'єктом дослідження є методика організації складання і подання фінансової звітності, аналізу та аудиту її показників.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та організаційних засад бухгалтерського обліку й організації складання і подання фінансової звітності, аналіз та аудит її показників.

Методи дослідження. При проведенні дослідження застосовувались як загальнонаукові, так і специфічні методи дослідження, як-то: системний підхід (при дослідженні обліково-аналітичних аспектів фінансової звітності); метод логічного узагальнення (при розгляді та уточненні поняття «фінансова звітність»); методи аналізу й синтезу, індукції та дедукції, системний аналіз економічних процесів та синтез його результатів (при визначенні підходів щодо

вдосконалення методики складання і подання фінансової звітності); метод аналізу причинно-наслідкових зв'язків (при вивченні та удосконаленні класифікації фінансової звітності).

Інформаційною основою дослідження є наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених, законодавчі та нормативно-правові документи, національні стандарти обліку і звітності, фінансова звітність за 2017-2019 рр.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробці рекомендацій, що спрямовані на вдосконалення чинної методики складання та подання фінансової звітності, застосування яких дозволить підвищити її інформативність, сприятиме оптимізації формування та ефективності використання при обґрунтуванні й прийнятті управлінських рішень.

Окремі результати досліджень оприлюднено на II міжнародній науково-практичній конференції, присвяченій 100-річчю Полтавської державної аграрної академії, «Проблеми обліково-аналітичного забезпечення управління підприємницькою діяльністю» (23 квітня 2020 р., м. Полтава) та II Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції, присвяченій 90-річчю ХНТУСГ імені Петра Василенка, «Основні напрями удосконалення бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в умовах євроінтеграції» (15 травня 2020 року).

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних літературних джерел і додатків. Обсяг кваліфікаційної роботи становить 99 сторінок, містить 9 таблиць, 7 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (БАКАЛАВРСЬКОЇ) РОБОТИ

У першому розділі розглянуто теоретико-методичні засади формування фінансової звітності на підприємстві, а саме: її класифікація та роль в діяльності підприємства, Нормативне регулювання методики та організації

складання фінансової звітності, а також міжнародні стандарти бухгалтерського обліку

У другому розділі досліджено організацію та методику складання фінансової звітності на досліджуваному підприємстві; розраховано та проаналізовано основні показники організаційно-економічної характеристики підприємства; проаналізовано етапи підготовки та подання фінансової звітності досліджено методику проведення аудиту фінансової звітності.

У третьому розділі розглянуто основні напрями удосконалення бухгалтерського обліку, запропоновано шляхи удосконалення фінансової звітності малого підприємства

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

1. Відповідно до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до складання фінансової звітності» бухгалтерська звітність – це звітність, що складається на підставі даних бухгалтерського обліку для задоволення потреб певних користувачів. У цьому ж стандарті дається визначення фінансової звітності, яка являє собою бухгалтерську звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період.

2. Метою складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух коштів підприємства.

3. Фінансова звітність підприємств складається з:

- форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»;
- форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)»;
- форми № 3 «Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)» або форми № 3-н «Звіт про рух грошових коштів (за непрямим методом)»;
- форми № 4 «Звіт про власний капітал».
- форма № 5 «Примітки до річної фінансової звітності».

—форма № 6 «Додаток до приміток до річної фінансової звітності «Інформація за сегментами».

4. У балансі відображаються активи, зобов'язання та власний капітал підприємства. У випадках, передбачених нормативно-правовими актами, складається окремий баланс. Показники окремого балансу і відповідних форм фінансової звітності включаються до балансу і відповідних форм фінансової звітності підприємства.

У звіті про фінансові результати розкривається інформація про доходи, витрати, прибутки і збитки, інший сукупний дохід та сукупний дохід підприємства за звітний період.

У звіті про рух грошових коштів наводяться дані про рух грошових коштів протягом звітного періоду в результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. При складанні фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності підприємства можуть обрати спосіб складання звіту про рух грошових коштів за прямим або непрямим методом із застосуванням відповідної форми звіту.

У звіті про власний капітал розкривається інформація про зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду.

Звіт Примітки до річної фінансової звітності – відображає сукупність показників і пояснень, які забезпечують деталізацію та обґрунтування стратегій фінансової звітності та іншої інформації розкриття якої передбачено НП(С)БО1.

5. Дослідним підприємством для написання кваліфікаційної роботи було обрано підприємство «ХХХ» м. Харкова. Для аналізу фінансово-економічного стану досліджуваного підприємства використовувались фінансові звіти за 2017-2019 роки.

Підприємство «ХХХ» спеціалізується на вирощуванні і реалізації продукції рослинництва (100,0% у загальній структурі товарної продукції за досліджуваний період). Слід зазначити, що досліджуване підприємство є прибутковим, хоча чистий прибуток у 2019 році скоротився відносно 2017 року

на 4668,4 тис. грн. А рівень рентабельності виробництва знизився на 16,6 відсоткові пункти за рахунок того, що в досліджуваному періоді темпи зростання суми собівартості перевищували темпи зростання суми чистого доходу від реалізації.

Аналізуючи вартісні показники, ми спостерігаємо тенденцію щодо не стійкої динаміки чистого доходу та прибутку на 100 га угідь.

Аналізуючи основні показники забезпеченості і ефективності використання основних фондів на підприємстві «XXX» слід звернути увагу на зменшення середньорічної вартості основних засобів у 2019 році відносно 2017 року на 5,0% та збільшення чисельності працівників на 8,5%, фондозабезпеченість скоротилась на 4,5%, а фондоозброєність – на 2,4%.

У 2019 році відбулося скорочення чистого доходу досліджуваного підприємства відносно 2017 року на 65,4%. Сумарні доходи підприємства скоротились на 50,8%.

Інші операційні витрати за цей період збільшились на 484,7%, але скорочення собівартості реалізованої продукції на 60,0% та інших витрат на 65,7% призвело до скорочення загальних витрат підприємства на 45,3%.

Аналізуючи показники ліквідності та платоспроможності підприємства «XXX», варто зазначити, що у 2017, 2018 роках майже всі показники платоспроможності перевищують або дорівнюють значення, які рекомендуються. Це свідчить про можливість підприємства здійснювати розрахунки вчасно за своїми поточними боргами. Підприємство мало можливості погасити свої поточні зобов'язання як виробничими запасами та готовою продукцією (поточна ліквідність), так і сумою грошових коштів, цінних паперів і дебіторської заборгованості (швидка ліквідність, співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості). Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує, що підприємство за досліджуваний період було не здатне негайно ліквідувати поточну заборгованість лише грошовими коштами та поточними фінансовими інвестиціями.

На підприємстві «XXX» у 2019 році спостерігається абсолютна фінансова стійкість і платоспроможність. Це стало наслідком того, що власні оборотні кошти підприємства збільшились відносно 2018 року на 42,3%, а запаси і витрати скоротились на 16,7%.

6. На підприємстві «XXX» при веденні бухгалтерського обліку використовується автоматизована форма обліку, з застосуванням прикладної комп'ютерної програми комплексної автоматизації обліку «1С – Підприємство». Основними регістрами якої є машинограми у вигляді журналів-ордерів по конкретному рахунку.

7. Аудиторські послуги – аудит, огляд фінансової звітності, консолідованої фінансової звітності, виконання завдань з іншого надання впевненості та інші професійні послуги, що надаються відповідно до міжнародних стандартів аудиту.

Основними завданнями аудиту є:

- перевірка фінансової звітності, розрахунків, декларацій та інших документів для встановлення їх достовірності й відповідності здійснених господарських і фінансових операцій чинному законодавству;
- виявлення і попередження порушень у фінансово-господарській діяльності підприємства;
- визначення реальних фінансових результатів;
- оцінка ефективності внутрішнього контролю;
- надання консультаційних послуг з питань обліку, аналізу, права, менеджменту, маркетингу, фінансів тощо.

8. Одним із подальших напрямів регулювання системи бухгалтерського обліку і звітності в Україні буде гармонізація НП(С)БО та МСФЗ, оскільки є певні неузгодженості та невідповідності, зокрема:

- структура та зміст принципів формування фінансової звітності у НП(С)БО не збігається з МСФЗ;
- інколи є розбіжності між складом та наповненням принципів у НП(С)БО та МСФЗ;

- деякі принципи бухгалтерського обліку у НП(С)БО, які є аналогами принципів МСФЗ (безперервність діяльності підприємства, превалювання сутності над формою, обачність), мають відмінності у трактуванні;

- усі принципи МСФЗ розкриваються докладніше і містять більшу кількість прикладів, ніж у НП(С)БО.

Таким чином, тенденціями розвитку системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в умовах європейської інтеграції України у найближчому майбутньому будуть:

- подальший процес застосування МСФЗ через законодавчу вимогу до обов'язковості формування фінансової звітності відповідно до МСФЗ із розширенням переліку суб'єктів господарювання;

- збільшення мотивації до впровадження МСФЗ суб'єктами господарювання, діяльність яких експортно орієнтована на міжнародні ринки збуту продукції, насамперед на ринок Європейського Союзу;

- подальша гармонізація НП(С)БО з МСФЗ та їх застосування для ведення бухгалтерського обліку і звітності суб'єктами господарювання, які орієнтовані на внутрішній ринок України;

- удосконалення спрощеної системи бухгалтерського обліку і звітності для мікро та малих підприємств з урахуванням вимог МСФЗ для малого бізнесу;

- підвищення рівня знань та практичних навичок застосування МСФЗ фахівцями у сфері бухгалтерського обліку через систему вищих навчальних закладів та професійних організацій.

8. Пріоритетним напрямом розвитку облікової системи малих підприємств є покращення інформаційного забезпечення користувачів облікової інформації.

З'ясування умов і наслідків трансформації форм фінансової суб'єктів малого підприємництва із 2000-х років до тепер дає змогу стверджувати, що утворення Фінансового звіту суб'єктів малого підприємництва і Спрощеного фінансового звіту суб'єктів малого підприємництва відбувалося через

об'єднання та вилучення окремих статей «Балансу» (форми № 1) та «Звіту про фінансові результати» (форма № 2), а також у процесі переходу від загальної системи обліку до інтегрованої. Постійне укрупнення показників фінансової звітності малих підприємств не призводить до покращення її якісних характеристик, а лише до зменшення інформативності. Спрощення форм фінансової звітності малих підприємств не повинно відбуватися за рахунок зменшення її корисності для внутрішніх і зовнішніх користувачів.

9. П(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність» не містить положень, які б давали змогу малим підприємствам у фінансовій звітності відобразити додаткові статті, які, базуючись на професійному судженні керівництва, відображали б суттєву інформацію. Для цієї категорії підприємств ще не досягнуто компромісу між такими якісними характеристиками фінансової звітності, як доречність і зіставність, а також між спрощенням форм звітності та їх інформативністю.

Таким чином вважаємо за потрібне передбачити можливість доповнення показників фінансової малих підприємств через вписування за окремими рядками суттєвої інформації для їх діяльності. Науковець розробила рекомендований перелік обов'язкових і додаткових статей фінансової звітності малих підприємств.

10. Для малих підприємств, які складають Баланс форми № 1-м, варто розширити перелік додаткових статей фінансової звітності. За основу доцільно взяти показники балансу Форми № 1 та перелік додаткових статей фінансової звітності, визначених у дод. 3 НП(С)БО 1. Тобто для малих підприємств перелік статей балансу за Формою № 1-м, встановлених П(С)БО 25, вважатимемо основними статтями, а показники, передбачені НП(С)БО 1, – додатковими. Аналогічний підхід варто застосувати до Форми № 2-м «Звіту про фінансові результати» суб'єктів малого підприємництва. Для забезпечення зіставності показників фінансової звітності пропонуємо назви додаткових статей вписувати курсивом.

11. Важливою складовою Фінансового звіту суб'єктів малого підприємництва є «Звіт про фінансові результати» (Форми № 2-м), у якому визначається не лише фінансовий результат діяльності малих підприємств, а й демонструється структура його доходів і витрат. Надмірне укрупнення показників звітів Форм № 2-м погіршує їх якісні характеристики через об'єднання статей. Неможливо за цією звітною формою проаналізувати вплив на результати діяльності адміністративних витрат і витрат на збут, а також окремо визначити результат інвестиційної та фінансової діяльності».

12. Обчислення такого показника, як «Валовий прибуток», вимагає перегрупування статей Форм № 2-м, а відображення витрат за економічними елементами передбачає доповнення цих форм розділом II «Елементи операційних витрат».

13. Для досягнення компромісу між доречністю та зіставністю показників «Звіту про фінансові результати» суб'єктів малого підприємництва доцільно відображати витрати за їх цвілевим спрямуванням та за економічними елементами, що передбачає утворення двох розділів такого звіту. Показники розділу I. «Фінансові результати» Форми № 2-м, встановлені П(С)БО 25, пропонуємо залишити без змін та вважати основними статтями, які підлягають обов'язковому розкриттю. Перелік додаткових статей, які містять суттєву інформацію, встановити керуючись нормами НП(С)БО 1.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ

1. Свистун О.С. Фінансова звітність підприємства та напрями її удосконалення / О.С. Свистун // Основні напрями удосконалення бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в умовах євроінтеграції: Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, присвяченої 90-річчю з дня заснування Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка, 15 травня 2020 року. – Харків: ХНТУСГ, 2020. – С. 68–70.

2. Свистун О.С. Підходи до розподілу непрямих витрат / О.С. Свистун, О.Ю. Варібрус // Проблеми обліково-аналітичного забезпечення управління підприємницькою діяльністю : Матеріали II Міжнар. наук. – практ. конф., присвяченої 100-річчю Полтавської державної аграрної академії (м. Полтава, 23 квітня 2020 р.) / за ред. Плаксієнка В. Я., Пилипенко К. А. Полтава : Видавництво ПП «Астра», 2020. – С. 283-285.

АНОТАЦІЯ

Свистун О.С. Фінансова звітність підприємств та напрямки її удосконалення (за даними підприємства «ХХХ», м. Харків). – На правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр» за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування». – Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка, Харків, 2020.

Актуальність теми дослідження. Підприємницька діяльність на сучасному етапі розвитку економіки все більш знаходиться у залежності від економічної інформації. Якість цієї інформації впливає на ефективність прийнятих економічних рішень, результати діяльності підприємства. При цьому більше значення надається повноті, достовірності та прозорості інформації, джерелом якої є звітність. Складання звітності є завершальним етапом облікового процесу підприємства, здійснюється на основі даних бухгалтерського обліку для того, щоб задовольнити інформаційні потреби різних зовнішніх та внутрішніх користувачів. Отже, фінансова звітність є провідною категорією, що покликана забезпечити користувачів в інформації і як наслідок створити умови для ефективною та цілеспрямованою роботи підприємства.

Метою кваліфікаційної роботи є висвітлення теоретичних аспектів та розробка рекомендацій щодо вдосконалення методики формування та подання фінансової звітності, аналізу та аудиту її показників на підприємствах.

В кваліфікаційній роботі розглянуто теоретико-методичні засади формування фінансової звітності на підприємстві: склад фінансової звітності, вимоги та принципи її складання, роль і значення її в управлінні підприємством; досліджено організацію та методику складання основних форм фінансової звітності; проведено огляд нормативно-правових актів щодо регулювання методики та організації складання фінансової звітності; розглянуто методику проведення аудиту фінансової звітності; запропоновано напрямки удосконалення організації складання та подання фінансової звітності та шляхи удосконалення методичних аспектів аудиту фінансової звітності на досліджуваному підприємстві.

Запропоновані теоретичні узагальнення та практичні рекомендації щодо удосконалення організації складання та подання фінансової звітності, методичних аспектів аудиту фінансової звітності мають прикладний характер і можуть бути використані в господарській діяльності досліджуваного підприємства.

Ключові слова: фінансова звітність, аудит, шляхи удосконалення, методика складання.

ANNOTATION

Svistun OS Financial statements of enterprises and directions of its improvement. - On the rights of the manuscript.

Qualification work for obtaining a degree of higher education «Bachelor» in specialty 071 «Accounting and Taxation». – Kharkiv Petro Vasylenko National Technical University of Agriculture, Kharkiv, 2020.

Relevance of the research topic. Entrepreneurial activity at the present stage of economic development is increasingly dependent on economic information. The quality of this information affects the effectiveness of economic decisions, the results of the enterprise. At the same time, more importance is attached to the completeness, reliability and transparency of information, the source of which is reporting.

Reporting is the final stage of the accounting process of the enterprise, carried out on the basis of accounting data in order to meet the information needs of various external and internal users. Thus, financial reporting is a leading category that is designed to provide users with information and as a consequence to create conditions for efficient and purposeful operation of the enterprise.

The purpose of the qualification work is to highlight the theoretical aspects and develop recommendations for improving the methodology of formation and presentation of financial statements, analysis and audit of its indicators in enterprises.

In the qualification work the theoretical and methodical bases of formation of the financial reporting at the enterprise are considered: structure of the financial reporting, requirements and principles of its drawing up, its role and value in management of the enterprise; the organization and methods of compiling the main forms of financial reporting are studied; a review of regulations on the regulation of methods and organization of financial reporting; the method of auditing financial statements is considered; the directions of improvement of the organization of drawing up and representation of the financial reporting and ways of improvement of methodical aspects of audit of the financial reporting at the investigated enterprise are offered.

The proposed theoretical generalizations and practical recommendations for improving the organization of preparation and presentation of financial statements, methodological aspects of the audit of financial statements are applied and can be used in the economic activity of the researched enterprise.

Key words: financial reporting, audit, ways of improvement, methods of compilation.